

Aikuiskoulutustutkimus 2012 ennakkotiedot

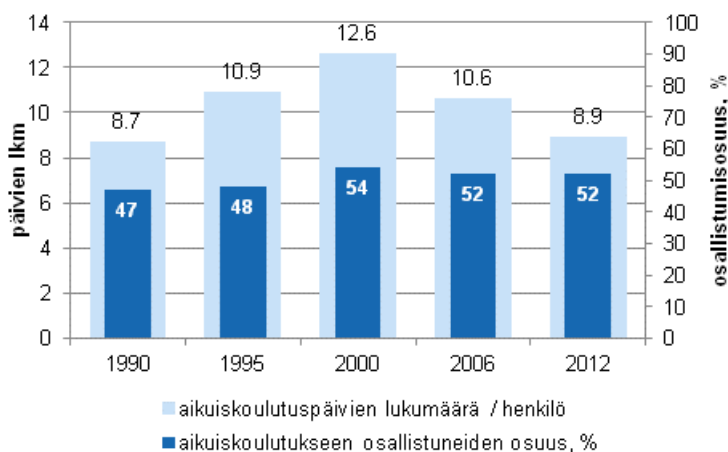
Aikuiskoulutuspäivien määrä henkeä kohden laskenut

Aikuiskoulutukseen eli erityisesti aikuisia varten järjestettyyn koulutukseen osallistui vuonna 2012 joka toinen 18–64-vuotias eli yli 1,7 miljoonaa henkeä. Aikuiskoulutukseen osallistuneiden määrä ja osuus aikuisista on pysytellyt suurin piirtein samalla tasolla kuin vuosina 2000 ja 2006, mutta koulutuspäivien määrä henkeä kohden laskettuna on laskenut vuodesta 2000 lähes neljä päivää vuoteen 2012.

Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen Aikuiskoulutustutkimus 2012:n ennakkotiedoista.

Aikuiskoulutustutkimusta varten haastateltiin vuoden 2012 elo-joulukuussa 4 100 iältään 18–69-vuotiasta henkilöä. Tutkimuksen peruserä julkaistaan vuonna 2014. Tutkimus toteutettiin Tilastokeskuksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteishankkeena ja osana Euroopan unionin Aikuiskoulutustutkimusta.

Aikuiskoulutukseen osallistuminen vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 koulutuspäivien määrän ja osallistumisosuuden mukaan (18–64-vuotias väestö)

Suurin osa aikuiskoulutuksesta liittyi työhön tai ammattiin

Suurin osa aikuiskoulutuksesta oli ammatillista eli koulutukseen oli osallistuttu työhön tai ammattiin liittyvien syiden vuoksi (vastaajan oman arvion mukaan). Tällaisessa koulutuksessa oli vuonna 2012 ollut runsas 1,3 miljoonaa eli yli puolet työvoimaan kuuluvista (työssä käyvistä ja työttömistä).

Työhön tai ammattiin liittyvästä koulutuksesta tapahtui suurin osa työnantajan tuella eli oli ns. henkilöstökoulutusta. Vuonna 2012 henkilöstökoulutusta sai kaikista palkansaajista 59 prosenttia, mikä määränä vastaa noin 1,1 miljoonaa palkansaajaa.

Samoin kuin aikuiskoulutuspäivien määrä on henkilöstökoulutuksen määrä palkansaajaa kohti laskenut. Kun vuonna 2006 oli 18–64-vuotiasta palkansaajaa kohti laskettuna henkilöstökoulutusta keskimäärin noin kuusi ja puoli päivää, niin vuonna 2012 vastaava luku oli enää reilut viisi päivää.

Lähes 520 000 aikuista opiskeli muuten kuin työhön liittyen

Joka kuudes eli lähes 520 000 iältään 18–64-vuotiasta (pois lukien opiskelijat ja varusmiehet) osallistui vuonna 2012 aikuiskoulutukseen muista kuin työhön liittyvistä syistä. Tällaiset yleissivistävät tai harrastuksiin liittyvät opinnot kiinnostivat naisia selvästi enemmän kuin miehiä. Osallistumisaktiivisuus vapaa-aikaan tai harrastuksiin liittyvään koulutukseen ei ole juurikaan muuttunut vuodesta 1990 lähtien.

Sisälllys

1. Aikuisopiskelijoiden määrä yli 1,7 miljoonaa.....	4
Naiset miehiä useammin aikuiskoulutuksessa.....	4
Koulutetut useammin myös aikuiskoulutuksessa.....	4
Aikuiskoulutuspäivien määrä vähentynyt.....	5
2. Työhön liittyvässä koulutuksessa useampi kuin joka toinen.....	7
3. Henkilöstökoulutuksessa palkansaajista lähes 60 prosenttia.....	8
Henkilöstökoulutuspäivien määrä laskussa.....	8
4. Lähes 520 000 aikuista vapaa-aikaan tai harrastuksiin liittyvässä koulutuksessa.....	11

Taulukot

Taulukko 1. Aikuiskoulutukseen osallistuminen vuosina 1980, 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 sukupuolen mukaan (18-64-vuotias väestö), osallistuneita väestöstä (tuhatta).....	4
Taulukko 2. Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 ikäryhmän mukaan (18-64-vuotias työvoima), osallistuneita väestöstä (tuhatta).....	7
Taulukko 3. Työnantajan tukemaan koulutukseen (henkilöstökoulutukseen) osallistuminen vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 ikäryhmän mukaan (18-64-vuotiaat palkansaajat), osallistuneita palkansaajista (tuhatta).....	8
Taulukko 4. Henkilöstökoulutuspäivien määrä palkansaajaa kohden laskettuna vuosina 2006 ja 2012 (18-64-vuotiaat palkansaajat).....	10

Liitetaulukot

1. Aikuiskoulutukseen osallistuminen vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 ikäryhmän mukaan (18-64-vuotias väestö), osallistuneita väestöstä (tuhatta)	12
---	----

Kuviot

Kuvio 1. Aikuiskoulutukseen osallistuminen vuosina 1980, 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 sukupuolen mukaan (18-64-vuotias väestö).....	4
Kuvio 2. Aikuiskoulutuspäivien määrä laskettuna henkeä kohden vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 sukupuolen mukaan (18-64-vuotias väestö).....	5
Kuvio 3. Aikuiskoulutuspäivien määrä laskettuna henkeä kohden vuosina 2000, 2006 ja 2012 iän mukaan (18-64-vuotias väestö).....	5
Kuvio 4. Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 sukupuolen mukaan (18-64-vuotias työvoima).....	7
Kuvio 5. Työnantajan tukemaan koulutukseen (henkilöstökoulutukseen) osallistuminen vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 koulutuspäivien määrän ja osallistumisosuuden mukaan (18-64-vuotiaat palkansaajat).....	8
Kuvio 6. Henkilöstökoulutuspäivien määrä palkansaajaa kohden sukupuolen mukaan vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 (18-64-vuotiaat palkansaajat).....	9
Kuvio 7. Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 sukupuolen mukaan (18-64-vuotias väestö pl. opiskelijat ja varusmiehet).....	11
Laatuseloste: Aikuiskoulutustutkimus.....	13

1. Aikuisopiskelijoiden määrä yli 1,7 miljoonaa

Aikuiskoulutukseen eli erityisesti aikuisia varten järjestettyyn ja organisoituun koulutukseen osallistui vuonna 2012 yli 1,7 miljoonaa eli puolet 18–64-vuotiaasta väestöstä. Aikuiskoulutukseen osallistuminen lisääntyi selkeästi 1980- ja 1990-lukujen taitteessa ja uudestaan 2000-luvulle tultaessa, mutta sen jälkeen osallistuneiden määrän kasvu on pysähtynyt. Vuonna 2012 osallistuneita oli suurin piirtein saman verran kuin vuonna 2000.

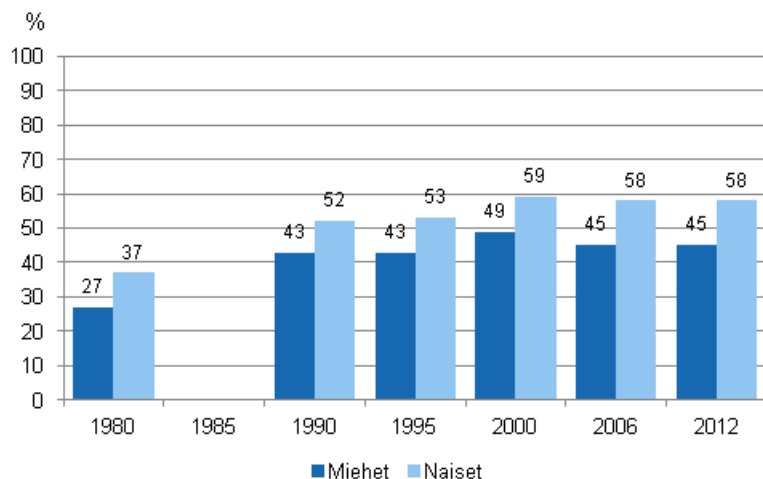
Taulukko 1. Aikuiskoulutukseen osallistuminen vuosina 1980, 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 sukupuolen mukaan (18-64-vuotias väestö), osallistuneita väestöstä (tuhatta)

	1980		1990		1995		2000		2006		2012	
	1 000	%	1 000	%	1 000	%	1 000	%	1 000	%	1 000	%
Miehet	400	27	698	43	706	43	799	49	758	45	765	45
Naiset	541	37	829	52	850	53	955	59	949	58	950	58
Yhteensä	941	32	1 526	47	1 556	48	1 754	54	1 707	52	1 716	52

Naiset miehiä useammin aikuiskoulutuksessa

Naiset ovat miehiä innokkaampia aikuisopiskelijoita. Naisten ja miesten välinen osallistumisero on ollut vähintään 10 prosenttiyksikköä naisten eduksi vuodesta 1980 lähtien. Vuosina 2006 ja 2012 naisista lähes kolme viidestä ja miehistä harvempi kuin joka toinen osallistui aikuisille järjestettyyn koulutukseen.

Kuvio 1. Aikuiskoulutukseen osallistuminen vuosina 1980, 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 sukupuolen mukaan (18–64-vuotias väestö)

Eniten aikuiskoulutukseen osallistuivat 25–54-vuotiaat, joista lähes 60 prosenttia oli osallistunut aikuiskoulutukseen vuosina 2006 ja 2012. Alle 25-vuotiaat osallistuivat selvästi heitä vähemmän aikuiskoulutukseen (noin 40 %). Myös 55–64-vuotiaiden ikäryhmässä osallistumisosuus jää alle 40 prosentin (liitetaulukko 1).

Koulutetut useammin myös aikuiskoulutuksessa

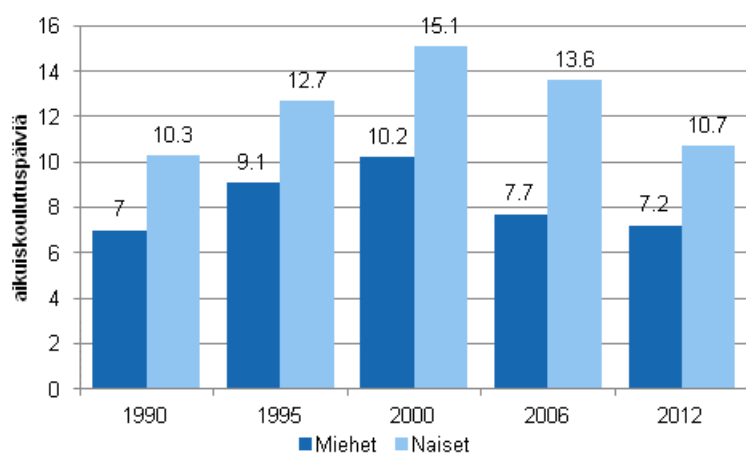
Pitkän pohjakoulutuksen saaneet osallistuivat aikuiskoulutukseen eniten. Perus-, kansa- tai keskikoulun suorittaneista joka kolmas, keskiasteen koulutuksen suorittaneista lähes puolet ja korkea-asteen koulutuksen saaneista kaksi kolmesta otti osaa aikuiskoulutukseen vuonna 2012. Vuonna 2000 osallistumisosuudet olivat hiukan korkeammat, mutta rakenne on pysynyt samana vuodesta 1990 lähtien.

Aikuiskoulutuspäivien määrä vähentynyt

Aikuiskoulutuspäivien määrä henkeä kohden laskettuna on vähentynyt. Vuonna 2006 sai 18–64-vuotias suomalainen vielä keskimäärin noin 11 päivää aikuiskoulutusta, ja sitä aiemmin vuonna 2000 määrä oli vielä kaksi päivää tätäkin korkeampi. Vuonna 2012 aikuiskoulutuksen määrä henkeä kohden laskettuna oli vajaa yhdeksän päivää.

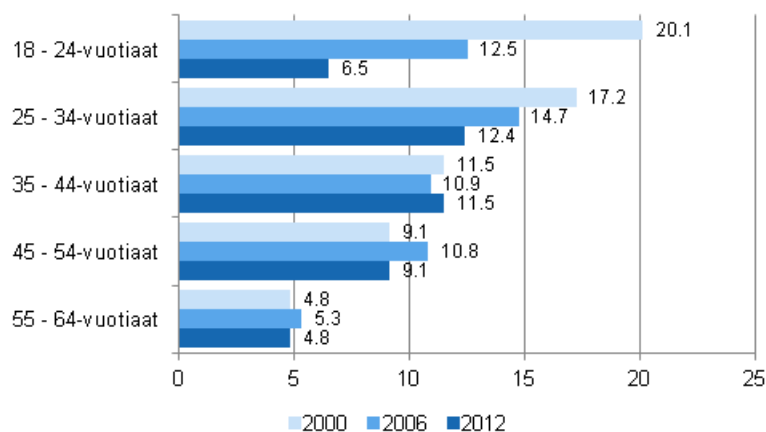
Naiset saivat vuonna 2012 aikuiskoulutusta enemmän kuin miehet. Suomalaisilla 18–64-vuotiailla naisilla keskimääräinen aikuiskoulutuspäivien määrä oli noin 11 päivää, kun se miehillä oli selvästi alhaisempi, noin seitsemän päivää. Naisilla aikuiskoulutuspäivien määrä on kuitenkin laskenut vuodesta 2006 paljon enemmän kuin miehillä: naisilla vähennystä on ollut lähes kolme päivää ja miehillä noin puoli päivää (kuvio 2).

Kuvio 2. Aikuiskoulutuspäivien määrä laskettuna henkeä kohden vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 sukupuolen mukaan (18–64-vuotias väestö)

Ikäluokittain tarkasteltuna eniten aikuiskoulutuspäivien määrä henkeä kohden on laskenut 18–24-vuotiailla (kuvio 3), joilla päivien määrä on puolet siitä, mitä se oli kuusi vuotta aikaisemmin. Myös 25–34-vuotiailla aikuiskoulutuspäivien määrä on laskenut. Vuonna 2012 aikuiskoulutuspäiviä oli eniten 25–44-vuotiailla suomalaisilla.

Kuvio 3. Aikuiskoulutuspäivien määrä laskettuna henkeä kohden vuosina 2000, 2006 ja 2012 iän mukaan (18–64-vuotias väestö)

Jos tarkastellaan aikuiskoulutuspäiviä henkeä kohden pohjakoulutuksen mukaan, on aikuiskoulutuksen määrässä havaittavissa tasoittumista eri ryhmien välillä. Kun vuonna 2006 pelkän perusasteen suorittaneilla ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla oli määrässä viiden päivän ero (perusaste: 8 päivää, korkea-aste: 13 päivää), oli vastaava ero vuonna 2012 enää kolmen päivän suuruinen (perusaste: 7 päivää, korkea-aste: 10 päivää).

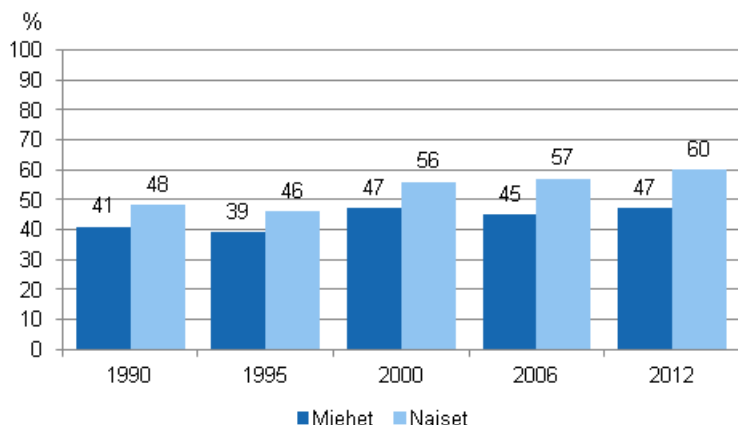
Tässä raportissa tarkastellaan koulutuksen volyyymia saatujen koulutuspäivien määrällä henkeä kohden. Indikaattori saadaan kertomalla koulutukseen osallistuneiden koulutuspäivien keskiarvo koulutukseen osallistumisasteella. Kun vuonna 2012 aikuiskoulutukseen osallistuneiden saamien koulutuspäivien keskiarvo oli noin 16,9 päivää ja osallistumisaste noin 52 prosenttia, saadaan koulutuspäivien määräksi henkeä kohden näin ollen $0.52 * 16,9 \approx 9$ päivää.

2. Työhön liittyvässä koulutuksessa useampi kuin joka toinen

Suurin osa saadusta aikuiskoulutuksesta on ammatillista eli koulutukseen oli osallistuttu työhön tai ammattiin liittyvistä syistä. Vuonna 2012 oli tällaisessa koulutuksessa työvoimasta (työssä käyvistä ja työttömistä) 1,3 miljoonaa eli 54 prosenttia. Ammatilliseen aikuiskoulutukseen osallistuminen on kasvanut vuodesta 2006 kolme prosenttiyksikköä.

Naiset osallistuivat ammattiin tai työhön liittyvään koulutukseen aktiivisemmin kuin miehet. Heistä 60 prosenttia oli osallistunut tämältyyppisiin opintoihin, kun miehistä niitä harjoitti alle puolet (47 prosenttia työvoimasta). Ero naisten ja miesten osallistumisosuuksissa on kasvanut 1990-luvun seitsemästä prosenttiyksiköstä 13 prosenttiyksikköön vuonna 2012.

Kuvio 4. Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 sukupuolen mukaan (18–64-vuotias työvoima)

Työssäkäyvät osallistuvat tällaiseen koulutukseen työttömiä enemmän. Vuonna 2012 oli työttömistä osallistunut ammattiin tai työhön liittyvään koulutukseen 20 prosenttia ja työssä olevista 57 prosenttia.

Eniten työhön tai ammattiin liittyvään koulutukseen osallistuivat 25–54-vuotiaat työvoimaan kuuluvat. Heistä useampi kuin joka toinen oli osallistunut tällaiseen koulutukseen vuonna 2012. Eniten osallistumistaan vuoteen 2006 verrattuna olivat lisänneet 18–24-vuotiaat, joiden osallistumisosuus oli kasvanut 12 prosenttiyksikköä. Vähiten työhön tai ammattiin liittyvään koulutukseen osallistuivat 55 vuotta täyttäneet.

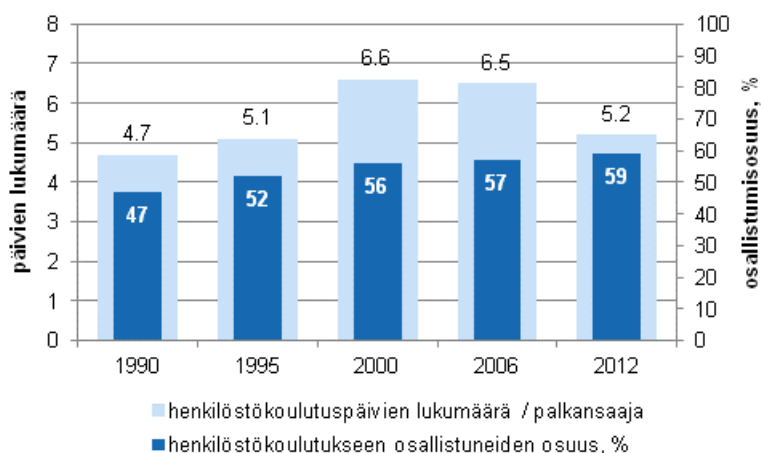
Taulukko 2. Työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 ikäryhmän mukaan (18–64-vuotias työvoima), osallistuneita väestöstä (tuhatta)

	1990	1995	2000	2006	2012	
	%	%	%	%	%	1 000
18–24-vuotiaat	36	27	41	36	48	87
25–34-vuotiaat	50	44	56	54	57	287
35–44-vuotiaat	48	45	56	57	61	355
45–54-vuotiaat	44	47	52	54	55	375
55–64-vuotiaat	27	33	34	40	41	213
Yhteensä	44	43	51	51	54	1 317

3. Henkilöstökoulutuksessa palkansaajista lähes 60 prosenttia

Suurin osa työhön tai ammattiin liittyvästä koulutuksesta on työnantajan tuella tapahtuvaa koulutusta eli henkilöstökoulutusta. Vuonna 2012 tällaista koulutusta sai työssä käyvistä palkansaajista 59 prosenttia, yhteensä 1,1 miljoonaa palkansaajaa. Määrä on samaa tasoa kuin vuosituhannen alussa ja selvästi korkeampi kuin vuonna 1990.

Kuvio 5. Työnantajan tukemaan koulutukseen (henkilöstökoulutukseen) osallistuminen vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 koulutuspäivien määrän ja osallistumisosuuden mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Naiset osallistuivat myös henkilöstökoulutukseen selkeästi miehiä useammin. Naisten ja miesten välinen ero henkilöstökoulutukseen osallistumisessa on kasvanut vuodesta 2000 ja vuonna 2012 ero oli jo 10 prosenttiyksikköä.

Eniten työnantajan tukemaa koulutusta olivat saaneet 35–44-vuotiaat palkansaajat, joista kaksi kolmesta oli ollut koulutuksessa vuoden aikana. Eniten kasvua henkilöstökoulutukseen osallistumisessa vuoteen 2006 verrattuna oli ikäryhmässä 18–24-vuotiaat, kuusi prosenttiyksikköä.

Taulukko 3. Työnantajan tukemaan koulutukseen (henkilöstökoulutukseen) osallistuminen vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 ikäryhmän mukaan (18–64-vuotiaat palkansaajat), osallistuneita palkansaajista (tuhatta)

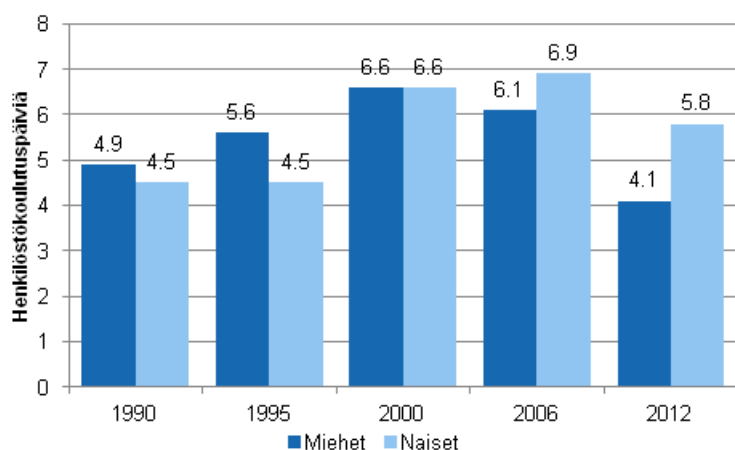
	1990	1995	2000	2006	2012	
	%	%	%	%	%	1 000
18–24-vuotiaat	34	33	46	46	52	74
25–34-vuotiaat	50	50	57	57	61	245
35–44-vuotiaat	52	53	61	61	66	310
45–54-vuotiaat	48	57	57	60	59	321
55–64-vuotiaat	37	51	47	52	51	187
Yhteensä	47	52	56	57	59	1 137

Henkilöstökoulutuspäivien määrä laskussa

Henkilöstökoulutuksen määrässä palkansaajaa kohden laskettuna on havaittavissa laskua. Kun vuonna 2006 oli 18–64-vuotias palkansaaja keskimäärin noin kuusi ja puoli päivää henkilöstökoulutuksessa, niin vuonna 2012 päiviä oli enää reilut viisi palkansaajaa kohden.

Palkansaajamiehillä henkilöstökoulutuksen määrän lasku on ollut jyrkempää kuin palkansaajanaishilla (kuvio 6). Vuodesta 2006 miehillä henkilöstökoulutuspäivien määrä palkansaajaa kohden on pudonnut kahdella päivällä, naisilla ainoastaan yhdellä päivällä. Vielä vuonna 2000 miehet ja naiset saivat yhtä paljon henkilöstökoulutuspäiviä, mutta sen jälkeen koulutuspäivien määrä on miehillä vähentynyt selvästi naisia enemmän. 1990-luvulla miehet olivat vielä naisia edellä saadun henkilöstökoulutuksen määrässä.

Kuvio 6. Henkilöstökoulutuspäivien määrä palkansaajaa kohden sukupuolen mukaan vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

Ikäluokittain tarkasteltuna eniten henkilöstökoulutuspäiviä oli 35–44-vuotiailla palkansaajilla, jotka osallistuivat koulutukseen keskimäärin kuusi ja puoli päivää vuonna 2012 (taulukko 4). Alhaisin henkilöstökoulutuksen määrä on nuorimmalla ikäluokalla (18–24-vuotiaat), joilla koulutusta oli vajaat kolme päivää sekä iäkkäimmillä, 55–64-vuotiailla, palkansaajilla (vajaat neljä päivää). Nuorimmalla ikäluokalla henkilöstökoulutuksen määrä on pudonnut reilusti vuodesta 2006, seitsemästä päivästä kolmeen päivään.

Keskimääräistä enemmän henkilöstökoulutuspäiviä palkansaajaa kohden on ylemmillä toimihenkilöillä, korkea-asteen tutkinnon suorittaneilla sekä suurissa yrityksissä työskentelevillä.

Taulukko 4. Henkilöstökoulutuspäivien määrä palkansaajaa kohden laskettuna vuosina 2006 ja 2012 (18–64-vuotiaat palkansaajat)

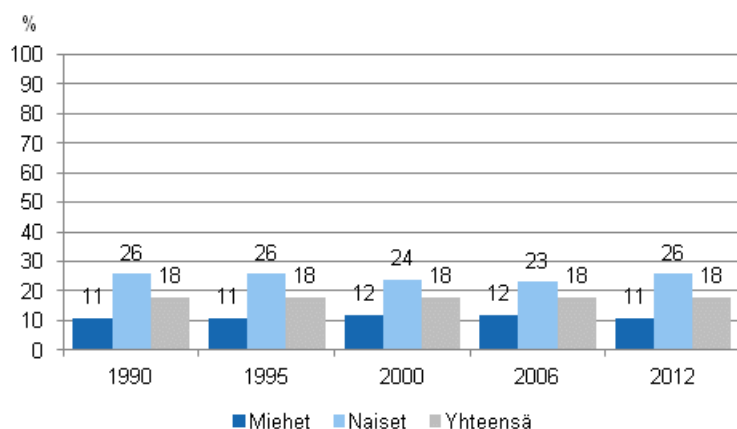
	Koulutuspäivien lukumäärä palkansaajaa kohden	
	2006	2012
Ikä		
18-24-vuotiaat	7,1	2,7
25-34-vuotiaat	6,8	4,9
35-44-vuotiaat	6,8	6,5
45-54-vuotiaat	6,0	4,9
55-64-vuotiaat	5,8	3,8
Sukupuoli		
Mies	6,1	4,1
Nainen	6,9	5,8
Sosioekonominen asema		
Ylempi toimihenkilö	9,6	7,1
Alempi toimihenkilö	6,8	5,5
Työntekijä	4,1	2,5
Koulutusaste		
Perusaste	5,0	2,3
Keskiaste	5,0	3,8
Korkea-aste	8,8	7,0
Yrityksen koko		
1-49 henkeä	3,6	3,5
50-99 henkeä	6,7	4,1
100-199 henkeä	6,6	4,0
200-499 henkeä	7,2	5,8
Vähintään 500 henkeä	8,8	6,1
Yhteensä	6,5	5,2

4. Lähes 520 000 aikuista vapaa-aikaan tai harrastuksiin liittyvässä koulutuksessa

Kaikista 18–64-vuotiaista noin kuudesosa eli lähes 520 000 henkeä osallistui vuonna 2012 yleissivistävään tai harrastustavoitteiseen aikuiskoulutukseen. Näistä naisia oli peräti 70 prosenttia.

Korkean pohjakoulutuksen saaneet osallistuiivat myös vapaa-aikaan liittyvään koulutukseen useammin kuin vähemmän koulutusta omaavat. Maaseutumaisessa kuntaryhmässä asuvat osallistuiivat vähemmän kuin kaupunkimaisessa tai taajaan asutulla alueella asuvat. Osallistumisosuudet yleissivistävään tai harrastustavoitteiseen koulutukseen ovat pysyneet samalla tasolla vuodesta 1990 lähtien.

Kuvio 7. Muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen osallistuminen vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 sukupuolen mukaan (18–64-vuotias väestö pl. opiskelijat ja varusmiehet)

Liitetaulukot

1. Aikuiskoulutukseen osallistuminen vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012 ikäryhmän mukaan (18–64-vuotias väestö), osallistuneita väestöstä (tuhatta)

	1990	1995	2000	2006	2012	
	%	%	%	%	%	1 000
18–24-vuotiaat	43	42	49	43	42	198
25–34-vuotiaat	55	53	62	58	58	394
35–44-vuotiaat	57	54	62	61	63	415
45–54-vuotiaat	48	54	56	56	58	433
55–64-vuotiaat	25	31	33	37	36	275
Yhteensä	47	48	54	52	52	1 716

Laatuseloste: Aikuiskoulutustutkimus

1. Tilastotietojen relevanssi

Aikuiskoulutustutkimus on otostutkimus, jonka avulla selvitetään aikuisväestön osallistumista aikuiskoulutukseen, saadun koulutuksen kestoja ja sisältöä. Lisäksi tietoa on tuotettu aikuisten itseopiskelusta, koulutushalukkuudesta ja -tarpeesta, osallistumisen ehdoista, aikuiskoulutusta koskevista käsityksistä sekä tietotekniikkataidoista ja vieraiden kielten osaamisesta. Vuoden 2006 aikuiskoulutustutkimuksesta lähtien on tietoa kerätty myös kulttuuriharrastuksista.

Tilastokeskus on toteuttanut yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa kuusi aikuiskoulutukseen osallistumista kartoittavaa tutkimusta. Ensimmäisen aikuiskoulutustutkimuksen tiedot kerättiin vuonna 1980. Vuodesta 1990 lähtien tutkimus on tehty noin viiden vuoden välein vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012. Vuosien 2006 ja 2012 aikuiskoulutustutkimukset ovat osa EU:n aikuiskoulutustutkimusta, jota koordinoi Euroopan unionin tilastovirasto (Eurostat). Vuoden 2012 aikuiskoulutustutkimus on toteutettu Tilastokeskuksen, opetus- ja kulttuuriministeriön ja Euroopan tilastoviraston Eurostatin yhteisrahoituksena.

Aikuiskoulutustutkimus antaa valtakunnallisesti kattavan kuvan suomalaisen aikuisväestön opiskelusta. Tutkimuksen tärkeimmät indikaattorit (aikuiskoulutuksen osallistumisaste ja osallistuneiden määrä sekä saadun koulutuksen volyyymi) ovat vertailukelpoisia aikaisempiin aikuiskoulutustutkimuksiin nähden. Noin 30:ssä Euroopan maassa vuosina 2011–2012 toteutettu EU-aikuiskoulutustutkimus (*Adult Education Survey*, EU-AES) mahdollistaa keskeisten indikaattorien kansainvälisen vertailun.

Aikuiskoulutuksella tarkoitetaan ohjattujen oppimistilaisuuksien järjestämistä aikuisille.

Aikuiskoulutustutkimuksessa aikuiskoulutus on rajattu koulutusta antavan organisaation (oppilaitoksen, koulutusyrityksen tms. koulutuksen järjestäjän) perusteella. Annetun koulutuksen on oltava kestoltaan vähintään kuusi oppituntia. Aikuiskoulutukseen osallistumista selvitettiin tarkemmin haastattelua edeltävien 12 kuukauden viiteajanjaksolta.

Muut aikuiskoulutustutkimuksen keskeiset käsitteet ja määritelmät on esitetty tilaston kotisivuilla (www.tilastokeskus.fi/til/aku).

Tutkimuksen tuloksia käytetään valtakunnallisella tasolla muun muassa aikuiskoulutuksen kehittämisen, suunnittelun ja päätöksenteon pohjana sekä tieteellisissä tutkimuksissa. EU-aikuiskoulutustutkimuksen tiedonkeruulomakkeen kehittäminen tapahtuu Eurostatissa yhteistyössä EU-maiden asiantuntijoiden kanssa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Aikuiskoulutustutkimus on otantatutkimus. Ensisijaisena haastattelumetodina on tietokoneavusteinen käyntihaastattelu (CAPI). Katotyön välineeksi vuoden 2012 tutkimukseen otettiin toiseksi tiedonkeruumenetelmäksi puhelinhaastattelu (CATI). Sen käyttö rajattiin tilanteisiin, joissa haastateltava ei suostunut käyntihaastatteluun.

Aikuiskoulutustutkimuksen otoksen pohjana on väestörekisterikopio, josta rajataan pois laitospöytäkirjat. Otantamenetelmänä on ositettu otanta. Suomen 18–64-vuotiasta väestöä kuvaava otoskehikko on ensin ositettu iän mukaan kolmeen ositteeseen ja lopullinen otos on poimittu käyttäen kussakin ositteessa systemaattista otantaa. Vuoden 2012 tutkimuksessa tehtiin lisäksi 65–69-vuotiaita koskeva erillisotos kansallisia tietotarpeita varten.

Aikuiskoulutustutkimus 2012 perusjoukkona ovat Suomessa pysyvästi asuvat 18–69-vuotiaat. Vuonna 2012 tutkimuksen otos oli 6 149 henkilöä. Keskeiset estimaatit julkaistaan kuitenkin koskien ikäluokkaa 18–64-vuotiaat. Tästä ikäluokasta on olemassa vertailukelpoista aikasarjatietoa aiemmilta tutkimuskerroilta.

Otoksen ylipieittoon lasketaan kuuluvaksi viimeisen rekisteripäivityksen jälkeen kuolleet, koko tutkimuksen referenssiajan aikana ulkomailta olleet ja laitospöytäkirjat. Vuoden 2012 aikuiskoulutustutkimuksen ylipieitto oli 61 henkilöä, yhteensä noin prosentti otoksesta.

Alipeiton muodostavat ne 18–69-vuotiaat, jotka ovat muuttaneet Suomeen rekisterin viimeisen päivittämisen jälkeen. Koska otoksen poiminnan ja tiedonkeruun välinen aika on suhteellisen lyhyt, ei alipeitto vaikuta olennaisesti otoksen ja sitä kautta tutkimuksen laatuun.

Tiedot kerättiin tietokoneavusteisina käyntihaastatteluina (CAPI) ja puhelinhaastatteluina (CATI). Puhelinhaastatteluiden osuus kaikista haastatteluista oli noin 15 prosenttia. Tilastokeskuksen koulutetut haastattelijat tekivät haastattelut elo–joulukuun aikana 2012. Kaikki otokseen kuuluneet henkilöt saivat ennen haastattelua tutkimusta käsittelevän kirjeen ja esitteen. Haastattelun keskimääräinen kesto käyntihaastattelussa oli noin 55 minuuttia ja puhelinhaastattelussa noin 31 minuuttia.

Tutkimustuloksia (estimaatteja) laskettaessa käytetään painokertoimia, jotta tulokset saadaan vastaamaan koko 18–69-vuotiasta Suomessa asuvaa väestöä. Painokertoimet lasketaan kalibrointimenetelmällä. Tämä sekä vähentää kadosta aiheutuvaa harhaa että tehostaa estimointia.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Otostutkimuksilla saatujen tietojen luotettavuuteen vaikuttavat mittausvirheet, vastauskato sekä otannasta aiheutuva satunnaisvaihtelu. Mittausvirheitä voi syntyä siitä, että kysymyksiä voidaan ymmärtää ja tulkita eri tavoin tai että vastaajat jättävät kertomatta jotain. Mittausvirheitä pyritään vähentämään haastattelijakoulutuksen sekä lomakkeen testauksen avulla.

Tutkimuksen kato jaetaan yksikkö- ja erä- eli osittaiskatoon. Yksikkökato tarkoittaa, että otoshenkilöltä ei saada lainkaan haastattelua esimerkiksi kieltäytymisen tai tavoittamattomuuden takia. Yksikkökatoa voidaan korjata painokertoimien avulla. Eräkadolla taas tarkoitetaan kysymyskohtaista katoa. Tällöin haastattelu on saatu, mutta joissakin kysymyksissä esiintyy puutteita esimerkiksi haastattelun keskeytymisen tai vastaushaluttomuuden vuoksi.

Aikuiskoulutustutkimus 2012:n vastausosuus oli 68 prosenttia. Yksikkökadon kasvu on survey-tutkimusten suuri haaste. Aikuiskoulutustutkimuksessa laskeviin vastausosuuksiin saatiin vuonna 2012 käänne parempaan. Kun vastausosuus laski selvästi vuodesta 1995 vuoteen 2006, saatiin vuoden 2012 tutkimuksessa vastausosuuden nousu 65 prosentista 68 prosenttiin. Vuonna 1995 vastausosuus oli niinkin korkea kuin 82 prosenttia ja vuonna 2000 vielä 74 prosenttia.

Vuonna 2012 naiset osallistuivat tutkimukseen hiukan useammin kuin miehet. Samoin korkea-asteen koulutuksen saaneiden ja maaseutumaisissa kunnissa asuvien osallistumisaktiivisuus oli muita väestöryhmiä suurempaa. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Aikuiskoulutustutkimus 2012:n vastausosuus, kato ja otoksen koko eräiden taustamuuttujien mukaan (18–69-vuotiaat)

	Vastaus- osuus	Kato	Otos
	%	%	n
Sukupuoli			
Mies	67	33	3 091
Nainen	68	32	2 997
Ikä			
18–24-vuotiaat	62	38	346
25–34-vuotiaat	62	38	1 232
35–44-vuotiaat	67	33	1 208
45–54-vuotiaat	69	31	1 392
55–64-vuotiaat	71	29	1 515
65–69-vuotiaat	75	25	395
Koulutusaste			
Perusaste	54	46	1 256
Keskiaste	66	34	2 727
Korkea-aste	77	23	2 105
Kuntaryhmä			
Kaupunkimainen	65	35	4 201
Taajaan asuttu	75	25	931
Maaseutumainen	78	22	905
Puuttuva	0	100	51
Yhteensä	68	32	6 088

Korkeasti koulutetut, yli 55-vuotiaat sekä maaseutumaisissa kunnissa asuvat ovat hieman yliedustettuina haastateltujen joukossa. Nämä vinoumat tasoittuvat kuitenkin painokertoimien avulla. Tarkempi katoanalyysi löytyy tutkimuksen peruseräraportista, joka ilmestyy kesäkuussa 2014.

Osittaiskato kuvaa haastattelulomakkeen toimivuutta ja laatua. Suuri "Ei osaa sanoa" -vastausten osuus tietyn kysymyksen kohdalla kertoo joko kysymyksen vaikeaselkoisuudesta tai vastaajan vastaushaluttomuudesta. Aikuiskoulutustutkimuksen osittaiskato on verrattain pientä, kysymyskohtainen "EOS" -vastausten määrä on yleensä alle kaksi prosenttia. Osittaiskato nousee yli viiden prosentin vain muutamassa kysymyksessä. Osittaiskato ei aiheuta ongelmia tulosten luotettavuudelle.

Otannasta aiheutuvalla satunnaisvaihtelulla tarkoitetaan sitä, että eri otoksista lasketut luvut poikkeavat jonkin verran toisistaan. Tätä satunnaisvaihtelua arvioidaan keskivirheellä. Keskivirhe ilmaisee sen, kuinka tiiviisti havainnot ovat keskittyneet otoskeskiarvon ympärille. Otoskoko ja muuttujien arvojen vaihtelu vaikuttavat keskivirheen suuruuteen. Keskivirheen avulla muuttujan estimaatille voidaan laskea luottamusväli, joka ilmaisee muuttujan arvon sijoittumisen tietyllä todennäköisyydellä kyseiselle välille.

$(1-a) \cdot 100$ %:n luottamusvälillä tarkoitetaan suljettua väliä, jolla parametrin oikea arvo on todennäköisyydellä $(1-a) \cdot 100$. 95 prosentin luottamusväliä vastaava ta arvo on 1,96.

Aikuiskoulutustutkimuksen keskeisille estimaateille lasketut keskivirheet ja luottamusvälit on esitetty sukupuolen mukaan taulukossa 2.

Taulukko 2. Eri aikuiskoulutusmuotojen osallistumisasteiden estimaatit, keskivirheet ja 95 %:n luottamusvälit sukupuolen mukaan (Aikuiskoulutustutkimus 2012, 18–64-vuotias väestö)

	n	Osallistumisaste, (%)	Keskivirhe	Luottamusväli, (%)
Aikuiskoulutus				
Miehet	1 923	45	1,13	± 2,22
Naiset	1 896	58	1,13	± 2,22
Koko väestö (18–64-vuotiaat)	3 819	52	0,81	± 1,58
Työhön tai ammattiin liittyvä aikuiskoulutus				
Miehet	1 550	47	1,27	± 2,48
Naiset	1 427	60	1,30	± 2,54
Työvoima (18–64-vuotiaat)	2 977	54	0,91	± 1,78
Henkilöstökoulutus				
Miehet	1 147	54	1,47	± 2,88
Naiset	1 195	64	1,39	± 2,72
Palkansaajat (18–64-vuotiaat)	2 342	59	1,02	± 1,99
Muu kuin työhön tai ammattiin liittyvä aikuiskoulutus				
Miehet	1 804	11	0,74	± 1,44
Naiset	1 735	26	1,05	± 2,06
Koko väestö (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	3 539	18	0,65	± 1,27

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Aikuiskoulutustutkimus tehdään noin viiden vuoden välein. Ensimmäinen aikuiskoulutustutkimus tehtiin Tilastokeskuksessa vuonna 1980 ja tämän jälkeen se on tehty vuosina 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012. Seuraava aikuiskoulutustutkimus tehdään vuonna 2016.

Vuonna 2012 aikuiskoulutustutkimuksen haastattelut tehtiin elo–joulukuun aikana. Aikuiskoulutukseen osallistumista selvitettiin haastattelua edeltävien 12 kuukauden ajalta.

Aikuiskoulutustutkimuksen ennakkotiedot julkaistaan tutkimusvuotta seuraavana vuotena. Lopulliset tiedot julkaistaan peruseräraportissa tutkimusvuotta seuraavan tai sitä seuraavan vuoden aikana.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Aikuiskoulutustutkimus 2012:n painettu peruseräraportti (Osallistuminen aikuiskoulutukseen 2012) julkaistaan kesäkuussa 2014.

Tämän lisäksi tutkimuksen tuloksia julkaistaan tilaston kotisivuilla (www.tilastokeskus.fi/til/aku). Samasta osoitteesta ovat saatavilla myös tilaston kuvaus, aikaisemmat laatu- ja menetelmäselosteet sekä käytetyt luokitukset.

Tietoa käytetyistä käsitteistä löytyy Tilastokeskuksen käsitteetietokannasta ja tutkimuksen peruseräraportista. Käytetyt luokitukset löytyvät Tilastokeskuksen Internet-sivuilta, painetuista luokituskäsikirjoista ja tutkimuksen peruseräraportista.

Aikuiskoulutustutkimuksen tutkimusaineisto on käytettävissä tutkimustarkoituksiin käyttö lupaa ja tutkimussuunnitelmaa vastaan. Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti yliopisto- ja korkeakoulututkijat saavat aineiston käyttöönsä veloitusetta. Toimintaohjeet aineiston käyttö luvan hakemiseksi löytyvät Tilastokeskuksen Internet-sivuilta (www.tilastokeskus.fi/tup/otosaineistot).

6. Tilaston vertailukelpoisuus

Suomalaisten aikuiskoulutukseen osallistumisesta on saatavilla tietoa vuosilta 1980, 1990, 1995, 2000, 2006 ja 2012. Osallistumista kuvaavista indikaattoreista vertailukelpoisia vuoteen 1980 ovat osallistuminen aikuiskoulutukseen, osallistuminen työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen sekä osallistuminen muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään (yleissivistävään tai harrastustavoitteeseen) aikuiskoulutukseen. Osallistumisesta henkilöstökoulutukseen on aikasarjatietoja saatavilla vuodesta 1990 lähtien, samoin aikuiskoulutuksen ja sen eri muotojen volyymistä (koulutuspäivät). Vuoden 2006 tutkimuksessa jouduttiin Eurooppalaisen aikuiskoulutustutkimuksen lomakkeen integroimisen vuoksi luopumaan itseopiskelun ja koulutuksen esteiden aikasarjoista.

Vuosien 2006 ja 2012 aikuiskoulutustutkimusten koulutuksen sisällön luokitus perustuu ISCED97 -luokitukseen pohjautuvaan Eurostatin kehittämään luokitukseen (*Fields of education and training, 1999*) ja se poikkeaa jonkin verran vuoden 2000 Aikuiskoulutustutkimuksen koulutuksen sisällön luokitukselta.

Aikuiskoulutustutkimuksessa käytetyt luokitukset ovat: ikä, sukupuoli, koulutusaste (ISCED 1997), sosioekonomisen aseman luokitus 1989, maakunta, kuntaryhmä, ammattiluokitus 2010 (ISCO-08) sekä toimialaluokitus 2008.

7. Tietojen selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Tilastokeskuksen oppilaitostilastot tuottavat vuosittain tietoa muun muassa oppilaitosten aikuisopiskelijoiden määrästä, suoritettujen tutkintojen määrästä, koulutuksen taloudesta sekä ainevalinnoista. Oppilaitostilastojen tuottamat tiedot ovat rekisteripohjaisia, kun taas aikuiskoulutustutkimus on otantatutkimus. Kun ollaan kiinnostuneita eri koulutusorganisaatioiden antamasta koulutuksen määrästä ja koulutukseen osallistuneiden määrästä, suositellaan käytettävän Tilastokeskuksen oppilaitostilastojen tietoja. Aikuiskoulutustutkimus antaa tietoja muun muassa aikuiskoulutukseen osallistumisesta (osuudet, määrät), saadun koulutuksen sisällöistä ja kestoista sekä aikuiskoulutusta koskevista asenteista.

Kansallisen Aikuiskoulutustutkimus 2012:n ja Suomea koskevan EU-AES-tutkimuksen (Adult Education Survey) tulokset poikkeavat jonkin verran toisistaan. Vaikka kansainvälisen AES-tutkimuksen Suomea koskevat tiedot perustuvat Aikuiskoulutustutkimus 2012:een, ovat aineistot joiltakin osin poikkeavia. Yhtenä keskeisenä erona on se, että EU-AES-aineisto perustuu 25–64-vuotiaisiin, mutta Suomen kansallisessa aikuiskoulutustutkimuksessa ovat mukana myös 18–24- sekä 65–69-vuotiaat.

Toinen ero koskee saadun koulutuksen jatkokysymyksiä ja niistä tehtyjä indikaattoreita. Kansallisessa aineistossa jatkokysymykset (muun muassa saadun koulutuksen sisältö, koulutuksen pituus ja sen rahoitus) on kysytty kaikista vastaajan käymistä kurseista, mutta Eurostatille tuotetussa kansainvälisesti vertailukelpoisessa aineistossa jatkokysymykset on kysytty vain vastaajan käymästä kolmesta satunnaisesti valitusta kurssista.

Aineistojen eroavaisuuksiin ollaan päädytty, jotta voidaan samanaikaisesti turvata sekä kansalliset tietotarpeet ja kansallisten aikasarjojen jatkuvuus että aikuiskoulutustutkimuksen kansainvälinen vertailukelpoisuus.

Kansainvälisen aikuiskoulutustutkimuksen (EU-AES) tuloksia julkaistaan vuodesta 2013 lähtien muun muassa Euroopan tilastoviraston kotisivuilla (epp.eurostat.ec.europa.eu).

Lisätietoja

Helena Niemi 09 1734 2488

Timo Ruuskanen 09 1734 3620

Vastaava tilastojohtaja:

Riitta Harala

aikuiskoulutus@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Aikuiskoulutustutkimus 2012 ennakkotiedot, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

*Tietopalvelu, Tilastokeskus
puh. 09 1734 2220
www.tilastokeskus.fi*

*Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi*

*ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1797-3589 (pdf)*